
El compromís

L'entrevista — Maria Coll

Àngels Guiteras, presidenta de la Taula del Tercer Sector

L'any 2003 va fundar-se la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, una coordinadora d'associacions socials catalanes que integra 32 federacions sectorials i prop de 4.000 entitats socials no lucratives. Totes exemples de gran compromís.

*“ESTEM FREGANT
SITUACIONS
MOLT LÍMIT”*

A l'entrada de la seu de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, ubicada al carrer Rocafort de Barcelona, es poden llegir pintats a la paret diversos valors. De forma destacada, però, apareix el compromís. I és que aquest valor segur que és compartit per les més de 6.800 entitats del Tercer Sector existents a Catalunya, les quals mouen un 2,8% del PIB català i uns 300.000 voluntaris i 102.000 persones contractades, segons dades de la Memòria 2013 de l'entitat que fa referència a dades del 2011.

Fa un temps es posava en evidència la manca de compromís dels ciutadans en el marc d'una societat cada vegada "més líquida", segons Zygmunt Bauman. Creu que la crisi econòmica ha fet aflorar de nou aquest valor?

Des de la perspectiva del Tercer Sector Social i en el marc de tot Catalunya avui hi ha un gran compromís personal, tant des del voluntariat com des del món professional. El compromís existeix i les darreres dades sobre voluntariat en són una mostra. Segons dades de la Memòria del 2013, que fem conjuntament la Taula i l'Observatori del Tercer Sector, i que recull dades de camp del 2011, el voluntariat a Catalunya ha crescut un 23 per cent. També, però, s'ha crescut un 25 per cent en persones ateses. Per tant, avui, tenim més persones que truquen a la nostra porta, però els podem atendre amb un efectiu de personal que està creixent. I aquest voluntariat és tradueix en solidaritat, però també amb compromís. Un compromís canalitzat a través de les entitats.

Per tant, segons vostè, avui el compromís no és pas un valor en crisi...

No. I, de fet, en el Tercer Sector a Catalunya sempre hi ha hagut molt de compromís. Aquí, a diferència d'altres comunitats autònomes, el nostre Tercer Sector social és molt plural, molt ric, molt extens, molt divers... i això ens caracteritza. Hi ha grans entitats, conegudes per tothom, però també moltes d'altres, de petites i mitjanes, arreu del territori. I entre totes elles han creat un teixit associatiu ric que només és possible a partir de la suma de diversos compromisos. Per tant, crec que aquesta és una manera de fer indentitària, però que s'ha posat poc

en valor, tot i que fa deu anys que el Tercer Sector de Catalunya vam decidir organitzar-nos en una Taula per visualitzar més la nostra tasca, fer millor una feina d'incidència política, obtenir més reconeixement i continuar vertebrant el nostre sector. Per tant, des de la perspectiva del Tercer Sector Social, compromís sí, abans, ara i cada dia més.

La crisi econòmica ens ha fet més conscients de la importància del valor del compromís?

Sí. Com deia hi ha hagut un increment del voluntariat i un canvi de perfil dels voluntaris. A més, amb la crisi econòmica i societària –no podem oblidar que abans de la crisi econòmica ja hi havia fortes desigualtats socials– el compromís agafa un caire diferent apel·lant de forma activista la responsabilitat individual, social i ciutadana. I això té a veure amb la crisi perquè ara en el nostre entorn, en el dia a dia i cara a cara, estem rebent les conseqüències d'aquesta situació tan difícil. I això fa que augmentin els moviments socials creats entorn d'una causa i que un dels objectius del Tercer Sector social, que és la transformació social, agafi més importància.

Per tant, podríem dir que la cruesa de la nova realitat, ens ha fet tornar més compromesos.

Ara hem de defensar uns drets bàsics que ens estan caient. I ens adonem que la única forma de no perdre'ls és agafar de primera mà aquest compromís. És cert que hi ha una responsabilitat pública, però aquesta també ha d'anar lligada a un compromís de cadascú de nosaltres. Ara ja no esperem que ens "facin les coses", ara demanem "formar-ne part". Ens involucrem en la construcció de l'Estat del Benestar i en això reclamem més compromís de la ciutadania.

Per tant, aquest despertar de la ciutadania, seria una de les poques coses positives de la crisi?

La veritat és que davant l'emergència social que tenim i les dades de pobresa actuals, costa veure alguna cosa positiva. Les diferències entre els rics i els pobres cada vegada són més grans i la fractura social és molt greu. Estem en una situa-

ció molt límit, que encara pot anar a pitjor, però ara, com a mínim, sabem que sí o sí, ens hi hem de comprometre.

Si malgrat estar en una situació "límit", com vostè assegura, no s'han produït episodis violents com ha passat en altres indrets, és per la feina que cada dia es fa des d'aquesta densa xarxa d'entitats?

Sí. El treball social és un element de contenció. Les entitats socials, especialment a les grans ciutats, on la crisi econòmica ha impactat més, han estat fent de coixí. Però aquest contenidor no serveix per tot i ara estem fregant unes situacions molt límit. És molt important com s'enfronta la crisi des de les entitats, però això no és suficient. Una situació de violència es podria donar malgrat la feina feta durant tot aquest temps per les entitats socials.

Segons una enquesta d'Intermon Oxfam, la majoria dels ciutadans espanyols pensen que l'administració estatal està

"L'única forma de no perdre drets bàsics és agafar de primera mà aquest compromís"

"Les entitats, especialment a les grans ciutats, fins ara, han estat una contenció, han fet de coixí"

ajudant poc a les famílies necessitades. En una escala de zero a deu, la puntuen amb un 3,2, en última posició per darrera dels ajuntaments, les ONG, els bancs d'aliments i els familiars, parents i amics. Sembla que els ciutadans confien més amb les entitats que amb l'administració. Quina lectura en fa vostè de tot això?

Un major protagonisme de les entitats no va en contra d'una major desafecció política. Ara bé, és cert, que d'alguna manera hem de recuperar la democràcia i la força dels partits polítics. Però tampoc podem obviar que en aquests moments les entitats socials són agents clau per continuar fent bé les coses. La societat s'ha tornat molt complexa, la situació és molt difícil i el compromís de la ciutadania és estar allà

El compromís

en primera persona. De fet, com a presidenta de la Taula del Tercer Sector poso en dubte aquest paper protagonista...

Creu que encara els manca més reconeixement?

Sí, encara ens queda molta feina per fer i hem de guanyar molt més de protagonisme. La complexitat de la societat fa que els agents socials, com són les entitats, treballin de forma interrelacionada amb els partits polítics, amb els governs, els ajuntaments... En aquest sentit el nostre paper en el territori és bàsic. El Tercer Sector social, pels valors que aporta i per poder canalitzar en solidaritat i compromís, hem de poder treballar conjuntament amb governs i partits forts en democràcia. Hem de treballar junts, però la garantia dels drets ha de venir dels governs. Al final, però, només tots junts podrem donar la volta a aquesta situació de caiguda de drets socials que un 99% de la societat no vol.

Per tant, reclama més compromís polític als governs?

Nosaltres estem convençuts que ni ells –els governs–, ni nosaltres –les enti-

tats– ens en podem sortir sols. Ho hem de fer conjuntament. Ara bé, és cert que de vegades el discurs polític general va per un costat i els fets concrets, que haurien d'anar en concordança amb aquest, no avancen en la mateixa línia. A nivell de reconeixement, per exemple, nosaltres com a Taula del Tercer Sector demanem estar al Consell del Treball Econòmic i Social i pertànyer al consell del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). No ens trobem sols en la nostra feina, perquè creiem molt en la nostra missió, però de vegades no tenim el reconeixement que hauríem de tenir. Si volem treballar vers un nou pacte social i impulsar al Parlament noves polítiques de cohesió, abans necessitem un consens i reconèixer prèviament el Tercer Sector social. Nosaltres fem política des de l'apartidisme.

A les entitats cada vegada se'ls demana més esforços, però amb menys recursos. Fins quan podran aguantar? Preveu algun tipus de selecció natural entre les entitats del Tercer Sector?

En aquest tema nosaltres també tenim reptes interns. El nostre objectiu sempre

hauria de ser actuar com la millor de les organitzacions. Som un conjunt d'entitats i com a tal hem d'actuar amb la màxima transparència per ser reconegudes i creïbles per la ciutadania. També hem de ser capdavanteres en eficiència social. Hem hagut de suportar molts retards en els pagaments i d'afrontar finançaments, per això hem de millorar les nostres eines de gestió. És cert que pel camí hem perdut malauradament algunes entitats. I cada vegada que tanca una entitat social, Catalunya perd força. El país no es pot permetre perdre capillaritat i, per tant, hem d'exigir una política d'enfortiment de les entitats, perquè elles són la veu de les persones que no tenen veu.

Abans deia que tenen més persones que truquen a la seva porta. Hi ha nous pobres?

Sí, el perfil de la pobresa està canviant. Ara ja estem entrant en la precarietat de persones que estan treballant. L'altre dia, al costat del parc del Clot, vaig veure com un home a 2/4 de de vuit del matí que recollia uns cartrons i unes mantes d'un caixer automàtic, les deixava dins d'un BMW i marxava a treballar. Ara tenim persones desnonades en actiu. Abans, en els supermercats veies joves robant un radio-casset; ara són homes adults apropiant-se d'embotits.

“Ens cal una societat més compromesa”

La Taula d'Entitats del Tercer Sector de Catalunya, reunida el 27 i 28 de novembre del 2013 a Barcelona, en el marc del IV Congrés del Tercer Sector, va concensuar un manifest, titulat “Avançar en igualtats i drets socials”, en el qual apunten quatre demandes bàsiques adreçades a les institucions i a la ciutadania catalana en general. Aquestes demandes són: recuperar la inversió en polítiques socials, garantir els drets socials bàsics, enfortir el teixit d'entitats socials del país i, finalment, esdevinir ciutadans més actius i compromesos. En aquest darrer punt el manifest, aprovat per la majoria d'entitats socials catalanes, afirma: “cridem finalment al conjunt de la ciutadania a implicar-se més a fons en la defensa dels drets socials, l'aprofundiment de la democràcia i la participació en l'esfera pública”. “Necessitem una societat civil més activa i compromesa, més crítica i solidària, més responsable

i honesta”, adverteix. I conclou: “Ens cal refer vincles malmesos per dècades d'individualisme i enfortir les xarxes de protecció informal en base al compromís i la solidaritat quotidiana. Necessitem ciutadans, empreses, professionals, organitzacions... que participin i s'impliquin en la millora de l'espai públic, que respectin l'entorn, que es preocupin dels més vulnerables, que acceptin les diferències, que compleixin amb els seus deures cívics, comunitaris i fiscals. Perquè el repte col·lectiu d'una societat més justa i igualitària només serà possible amb la complicitat i els esforços compartits de tots. ■

Manifest IV Congrés:
http://www.tercersector.cat/sites/www.tercersector.cat/files/manifest_final_del_iv_congres_del_tercer_sector_social.pdf

Les previsions econòmiques per aquest 2014 semblen més positives que les dels anteriors exercicis. Fins i tot els polítics asseguren que els brots verds ara sí que arriben. Però una cosa són les dades econòmiques i una altra els efectes socials de la crisi. En aquest aspecte, vostè pensa que s'ha tocat fons?

Jo de brots verds, la veritat és que no en veig enlloc. Al contrari: de fet, cada dia observo situacions més dramàtiques. Aquí, quan vam començar teníem una deute públic del 30 per cent i un deute privat del 70 per cent, però ara el públic és de quasi el 100 per cent. Per tant, mentre les polítiques d'austeritat continuïn i l'economia macroeconòmica vagi per les vies que va ara –i no em refereixo solament a Catalunya, perquè nosaltres només som la peça d'un gran engranatge– això no solament anirà a més, sinó que cada dia ara ja va en augment.

Àngels Guiteras en el seu despatx de la seu de la Taula del Tercer Sector de Catalunya.

Dona de compromís

Àngels Guiteras (Girona, 1958) sempre ha estat una dona vinculada al món social. Llicenciada en Filosofia i Ciències de l'Educació, especialista en psicologia clínica per la Universitat de Barcelona i Diplomada en Alta Direcció d'Empreses per ESADE, l'actual presidenta de la Taula del Tercer Sector va començar la seva trajectòria professional a la dècada dels vuitanta al capdavant dels primers programes d'atenció a l'alcoholisme i altres drogodependències que es van posar en marxa a la ciutat de Barcelona.

Va estar vinculada a aquest sector fins el 1993, quan va iniciar la seva etapa professional com a gestora de l'Associació Benestar i Salut (ABS). I del 2000 i fins a l'actualitat la seva funció principal ha estat Gerent de l'entitat ABD (Associació Benestar i Desenvolupament), de la qual es cofundadora.

Una feina que fins ara ha combinat amb la presidència de la Taula del Tercer Sector Social de Catalunya, càrrec que va iniciar el 2009 i que va renovar l'any 2012 per un segon i darrer mandat. ■

Són afirmacions poc optimistes, les seves, certament.

Cal tenir en compte que en aquest moment a Catalunya tenim un 8 per cent de pobres severs, persones que no tenen les necessitats bàsiques cobertes: sostre, alimentació i uns mínims de diners a sobre per sortir al carrer. Amb aquestes polítiques actuals no hi ha creixement, per això ara que venen les eleccions europees, és necessari reclamar un pacte social que aposti per polítiques socials, de lluita contra la pobresa, i més inversió social. Ara estem donant 28.000 ajudes a la renda d'inserció, però resulta que tenim 600.000 aturats i d'aquests un 30 per cent no tenen cap tipus d'ingrés i en canvi tenen fills al seu càrrec... A on ens porta tot això? Només generem més deute públic. Ara jo penso que tots els actius els hauríem de posar únicament al servei de

“Estem convençuts que ni ells -els governs-, ni nosaltres -les entitats- ens en podem sortir sols”

“Si hem arribat a aquesta situació ha estat perquè algú deu haver estat educant en contra valors”

les persones. I això no veig que s'estigui fent, francament.

Creu que és possible que siguem persones compromeses amb els temes socials, però en canvi que tinguem poc compromís en l'àmbit personal?

Estem en una societat en crisi de valors i això, de fet, és el que ens ha portat a la

situació actual. Hem primat valors com l'especulació, el lucre, el consumisme... aquests són els valors d'una sèrie de persones concretes i també del que se'n diu popularment “els mercats”. Si hem arribat a aquesta situació és obvi que ha estat perquè algú deu haver estat educant en contravalors, però jo crec que hi ha uns valors fonamentals que s'han de preservar i fomentar.

Quins subratllaria, vostè personalment, d'entre els que s'acostumen a citar?

Doncs saber estimar, el compromís, la solidaritat, la motivació, donar-se als altres, esforçar-se... valors, tots ells molt arrellats al Tercer Sector social, a l'àmbit que jo represento. I aquests valors, si realment estan integrats al teu ADN, els impregnes en totes les accions que fas i que faràs al llarg de la vida. ■